

אחד בניסן

מים ראשונים: פרשת החודש בה אנו מקדמים את חודש ניסן - חודש הגאולה, חודש שנעשו בו ניסים לישראל (מדרש שכל טוב שמות יב) - חוברת ברוב שנים שאינן מעוברות, לפרשת ויקהל-פקודי בה מתוארת הקמת המשכן. הקמת המשכן על מכונו אירעה באחד בניסן ככתוב בפרשת פקודי בתחילת פרק מ המסכם את כל ארבע פרשיות המשכן: "ביום החדש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד". וחזר ואושר הביצוע בפסוק יז: "ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן". זה אחד מהצירופים הנדירים, אך לא היחידים, בהם אירוע הנזכר בפרשה משתלב עם לוח השנה בו נפגשות פרשות פקודי (עם ויקהל או לעצמה) עם פרשת החודש. פרשות נוספות המשתלבות עם לוח השנה הן: נח, אמור, שלח לך, מסעי ונשאיר לשואבי המים לגלות את הקשר. וכל היודע על פרשות נוספות הקשורות ללוח השנה במועד קריאתו, אנו יודיענו בהקדם ויבוא על שכרו כגמולו הטוב מן השמים.

החודש הזה לכם ראש חודשים

תוספתא ראש השנה פרק א הלכה ג

כיצד לחדשים? אע"פ שנאמר: בחדש הראשון ובחדש השני,¹ אין מתחילין למנות אלא מניסן. שנאמר: "החדש הזה לכם ראש חודשים".²

הקמת המשכן

מדרש תנחומא פרשת פקודי סימן יא

ולכמה חדשים נגמרה מלאכת המשכן? רבי שמואל בר נחמן אמר: בשלשה חדשים נגמרה מלאכת המשכן: תשרי, מרחשון כסליו.³ והיה מונח ומפורק טבת ושבת ואדר והעמידוהו באחד בניסן, שנאמר: "ביום החדש הראשון באחד לחודש תקים את משכן אהל מועד" (שמות מ ב).⁴ ר' חנינא אומר: באחד באדר היה נגמרה מלאכת המשכן. למה? שהמלאכה שנעשית בקיץ ביום אחד נעשית בחורף בשני ימים. וכדברי רבי שמואל בר נחמני שאמר שנעשה המשכן בג' חדשים, למה לא עמד מיד? אלא מפני שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו, לפי שבאחד בניסן נולד יצחק. אמר הקב"ה: הריני מערב שמחתכם שמחה בשמחה.⁵

¹ עד יציאת מצרים נהג המנין הקדום לפיו החודשים: ראשון, שני, שלישי וכו', הם תשרי, חשוון, כסלו וכו'. המקור העיקרי (היחיד?) למנין זה הוא סיפור המבול, בפרשת נח, שם החודש השני הוא חשוון וניסן הוא החודש השביעי! ראה בראשית פרק ח פסוקים ד, ה ורש"י שם. החל מפרשת החודש: "החודש הזה לכם", מתחיל ניסן להיות "החודש הראשון". וכאן כבר נוצר הקשר הראשון המעניין בין פרשת פקודי ופרשת החודש שברוב שנים נקראות בד"כ ביחד. הביטוי "החודש הראשון" לא מוזכר בפרשת "החודש הזה לכם". המקום הראשון בתורה בו מוזכר "החודש הראשון" הוא בהקמת המשכן, בפרשת פקודי. כך משלימות שתי פרשות אלה זו את זו. החל מיציאת מצרים משתנה לוח השנה. מכאן ואילך החודש הראשון, שני שלישי, הם ניסן, אייר, סיון וכו'. אך באמת הדבר תלוי במחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע לגבי בריאת העולם אם היה באחד בתשרי (ר' אליעזר) או אחד בניסן (ר' יהושע). וכבר הארכנו בכל העניין בדברינו [בפרשת החודש הזה לכם](#) ובדברינו [היום הרת עולם – בין ניסן לתשרי](#) בראש השנה ואכמ"ל.

² מקור קדום או רמז עתיק לחנוכה? ראה שיטת ר' חנינא בהערה הסמוכה: "בעשרים וחמשה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן".
³ עפ"י פסוק זה אין ספק שהמשכן הוקם בא' בניסן, אך עדיין לא ברור מהו "ביום השמיני" בו נחנך המשכן ושלמו ימי המילואים. האם א' בניסן הוא גם "היום השמיני" או שהוא היום הראשון למילואים וחונכת המשכן הייתה בעצם בח' בניסן. ראה לשון ספרא שמיני פרשה א: "ויהי ביום השמיני - אין אנו יודעים אם שמיני למנין אם שמיני לחודש. כשהוא אומר כי שבעת ימים ימלא את ידכם הוא אומר שמיני למנין ולא שמיני לחודש". מדרש ספרא מעלה את השאלה, אך גם מיד מכריע שהיום השמיני הוא א' בניסן. וכך נוקטות רוב השיטות וכך נלך גם אנחנו. ולפי זה, יום כג באדר הוא יום המילואים הראשון בו הוקם המשכן לראשונה (אך פורק והוקם מחדש כל יום מימי המילואים). ראה פירוש אבן עזרא בראש פרשת שמיני שחולק על "המעתיקים" (הם חז"ל) ומחזיק בדעה שעפ"י פשט הפסוק "היום השמיני" הוא ח' בניסן. אבל גם הוא מסכים שביום א' בניסן הוקם המשכן וזה מסביר את הפסוק: "ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלאתכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם" (ויקרא ח לג) – שכל ימי המילואים כבר היה אוהל מועד קיים. וכבר הפלגנו לפרשת שמיני וכל שרצינו הוא להראות שלכל השיטות א' בניסן הוא יום הקמת המשכן.

⁴ אמנם נקוט בדינו שאין מערבין שמחה בשמחה ולפיכך למשל אין עורכים נישואים בחול המועד (מסכת מועד קטן ט ע"א), אבל כאן מערבין את שמחת המשכן עם שמחה מן העבר של זכרון האבות (ראה מועד קטן שם שמביא כמקור לדין את שמחת חנוכה מקדש שלמה שלא ערבו עם שמחת חגי תשרי). ובסופו של דבר נמהלה שמחת המשכן באבל מותם של נדב ואביהוא בבחינת "לשמחה מה זו עושה" (קהלת ב ב). ראה ויקרא רבה כ פרשת שמיני: "אמר ר' חייא בר אבא: באחד בניסן מתו שני בני אהרן. ועל"פ, מסורת זו שבאחד בניסן הוקם המשכן מופיעה במדרשים רבים המשלבים את פרשתנו, בה נזכר במפורש במקרא התאריך אחד בניסן, עם פרשת שמיני בה אין תאריך, רק "ביום השמיני". ראה ספרא צו - מכילתא דמילואים פרשה א: "ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים מיכן אמרו: בעשרים ושלושה באדר קרבו מילואים, עשרים ושלושה ושבעה הרי שלשים, באחד בניסן שלמו מילואים כי שבעת ימים ימלא את ידכם. כל שבעה ימי המילואים היה משה מעמיד את המשכן, כל בוקר ובוקר מקריב קרבנותיו עליו ומפרקו. בשמיני העמידו ולא פירקו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף בשמיני העמידו ופירקו". ובפסיקתא רבתי (איש שלום)

התחלת קרבנות ציבור חדשים – מא' באדר לא' בניסן ומפרשת שקלים לפרשת החודש

פסיקתא רבתי (איש שלום) פסקא יא - יהודה וישראל

למדנו רבינו מאימתי משמיעים על השקלים? כך שנו רבותינו באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים (שקלים פ"א מ"א). ולמה באחד באדר? כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן ותיתרם תרומת הלשכה מן החדש בזמנה באחד בניסן.⁶

תוספתא מסכת תענית (ליברמן) פרק ג

באחד בניסן אין בו מנחה ונעילה משום שיש בו קרבן מוסף וקרבן עצים.⁷

אחד בניסן - ראש השנה⁸

מסכת ראש השנה פרק א משנה א

ארבעה ראשי שנים הם: באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים.⁹

מסכת ראש השנה דף י עמוד ב

תניא, רבי אליעזר אומר: בתשרי נברא העולם, בתשרי נולדו אבות, בתשרי מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בתשרי עתידין ליגאל. רבי יהושע אומר: בניסן נברא העולם, בניסן נולדו אבות, בניסן מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל.¹⁰

פסקא ו: "מה גדלו מעשיך ה' [וגו'] מהו מאד עמקו מחשבותיך. אמר רבי חנינא: בעשרים וחמשה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן. שהקימו משה אחד בניסן, כמה שכתב: וביום החדש הראשון באחד לחדש תקים משכן אהל מועד (שמות מ ב), וכל זמן שהיה מקופל היו ישראל מלמלאין (ממלמליון) על משה לומר: למה לא הוקם מיד, שמא דופי אירע בו. שחשב לערב שמחת המשכן בחודש שנולד בו יצחק, שבניסן נולד יצחק". וראה עוד רש"י שמות פרק ל טז שמדגיש את הקשר עם ראש השנה: "ונבנה המשכן בראשונה והוקם בשנייה שנתחדשה שנה באחד בניסן". אחד בניסן הוא לא רק ראש השנה לחודשים, אלא, לפי מסורות חשובות, גם ראש השנה לשנים.

⁶ באחד באדר משמיעים על השקלים ובסוף החודש מעבירים אותם לבית המקדש לקראת אחד בניסן שבו מתחילים להשתמש בכספי התרומה החדשה. אחד בניסן הוא התאריך המפריד בין תרומות השקלים לקרבנות ציבור של השנה שעברה ובין התרומה החדשה לקרבנות ציבור של השנה החדשה (ראה שקלים פרק ד משנה ג מה היו עושים ביתרה). למקורות נוספים, לאחד בניסן כיום התרומה החדשה, ראה מסכת יומא סה ע"ב: "אמר רב יהודה אמר שמואל: קרבנות צבור הבאין באחד בניסן - מצוה להביא מן החדש, ואם הביא מן הישן - יצא, אלא שחסר מצוה!" ובתלמוד ירושלמי מסכת שקלים פרק א הלכה א: "באחד באדר משמיעין וכו' - ולמה באחד באדר? כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן ותיתרם תרומת הלשכה מן החדשה בזמנה באחד בניסן". ראה פירוש תורה תמימה שמות פרק מ הערה ה שמסביר שאחד בניסן נקבע כראש השנה לתרומת השקלים החדשה, כפועל יוצא מהקמת המשכן במדבר בא' בניסן: "באופן אחר לא היה באפשר, שא"א היה להקדים, שהרי עדיין לא הוקם המשכן. וגם לא היה באפשר לאחר, כי מכיון שהוקם המשכן הוצרכו לתרום הלשכה ולהביא קרבנות הצבור שקרבו בו ביום. וילפינן כן לדורות שמתחילין לתרום מן החדש באחד בניסן. ועל יסוד זה קי"ל דבאחד באדר משמיעין על השקלים". וראה עוד מסכת שקלים פרק ג משנה א על תרומת הלשכה.

⁷ ובגמרא תענית כח ע"ב, אגב הדיון בראש חודש טבת שבו היו אומרים הלל (של חנוכה) ומוסף (של ראש חודש) ולפיכך לא התקיימו בו מעמד של מנחה ותפילת נעילת השערים בבית המקדש ("באחד בטבת לא היה בו מעמד, שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים", במשנה שם), שואלת הגמרא למה לא מונים גם את ראש חודש ניסן כיום מיוחד שלא התקיימו בו מעמדות משום בו אמרו הלל: "וליתני נמי באחד בניסן לא היה בו מעמד מפני שיש בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים!". למסקנת הגמרא שם נראה שראש חודש ניסן מושווה לכל שאר ראשי החודשים בהם אומרים חצי הלל (והספרדים גם לא מברכים כשיטת הרמב"ם), משום שאיננו מן התורה ורק "מנהג אבותיהם בדיהם". אבל מהתוספתא ומהגמרא עדיין נראה שהיה לראש חודש ניסן מעמד מיוחד ושונה משאר ראשי חודשים. ולגבי קרבן עצים שהביאו באחד בניסן, ראה מסכת תענית פרק ד משנה ה: "זמן עצי כהנים והעם תשעה: באחד בניסן - בני ארח בן יהודה. בעשרים בתמוז - בני דוד בן יהודה. בחמשה באב - בני פרעוש בן יהודה, בשבעה בו - בני יונדב בן רכב. בעשרה בו - בני סנאה בן בנימין. בחמשה עשר בו - בני זתוא בן יהודה, ועמהם כהנים ולוים וכל מי שטעה בשבטו, ובני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות. בעשרים בו - בני פחת מואב בן יהודה. בעשרים באלול - בני עדין בן יהודה. באחד בטבת - שבו בני פרעוש שניה".

⁸ מעמדו המיוחד של אחד בניסן במקדש, מקורו מהקמת המשכן וזה מצדו, נובע לא רק מיציאת מצרים, מהחודש הזה לכם, אלא גם ממסורת אולי קדומה יותר הקשורה בבריאת העולם והטבע (שאוילי היא שהכתובה את מועד יציאת מצרים והקמת המשכן). בדומה לשבת שהיא גם זכר ליציאת מצרים וגם למעשה בראשית. נחזור איפה לפן הזה של אחד בניסן.

⁹ אי אפשר שלא להבחין בכך שמסכת ראש השנה פותחת דווקא באחד בניסן כראש השנה למלכים, היינו "למניין שנות המלכות של מלכי ישראל, שאם הומלך מלך באחד מחודשי השנה, משגגיע אחד בניסן, מתחילים למנות לו שנה שניה" (קהתי שם). ודבר זה לומדים ממלכות שלמה. ולמאי נפקא מיניה? "ונפקא מיניה לשטרות, שכן נוהגים היו בימיהם לכתוב בשטרות את התאריכים לפי שנות המלכים" (קהתי שם). ועל א' בניסן כראש השנה לרגלים כבר שואלת הגמרא שבעצם טו בניסן, חג הפסח הוא ראש השנה לרגלים ומסבירה שהכוונה היא לחודש שבו חל חג הפסח. ולמאי נפקא מיניה? לקביעה מתי מי שנדר קרבן ולא הביאו עובר על איסור "לא תאחר לשלמו". התשובה: רק אחרי שעברו עליו שלושת הרגלים כסדרם: פסח, שבועות, סוכות (שיטת ר' שמעון).

¹⁰ כבר הארכנו לדון בברייתא זו בדברינו [היום הרת עולם](#) בראש השנה ולא נחזור על הדברים כאן. בסופו של דבר נראה שר' אליעזר ור' יהושע מייצגים כאן שתי מסורות קדומות של קביעת בריאת העולם ממנה נגזרים מועדים אחרים בתולדות עמנו. שתי השיטות

עונות השנה – תקופת ניסן

ויקרא רבה פרשה כו סימן ד

"יום ליום יביע אומר ולילה ולילה יחווה דעת" (תהלים יט, ג). תני: באחד בתקופת ניסן ובאחד בתקופת תשרי היום והלילה שוים. מכאן ואילך, היום לווה מן הלילה והלילה לווה מן היום: "יום ליום יביע אומר". אבל למטה, כמה שטרות וכמה גזרי דינים!¹¹

מסכת תענית דף ה עמוד א

משנה. עד מתי שואלין את הגשמים? רבי יהודה אומר: עד שיעבור הפסח, רבי מאיר אומר: עד שיצא ניסן, שנאמר: "ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון" (יואל ב כג).¹²

גמרא. אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: יורה בניסן? יורה במרחשון הוא! דתנן: יורה במרחשון ומלקוש בניסן! - אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה, דכתיב ביה: "יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק וגו' " (יואל א ד). אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים, ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם נביא לישראל: צאו וזרעו. אמרו לו: מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה, או יזרענו וימות?¹³ - אמר להם: אף על פי כן, צאו וזרעו. נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים. יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי, וירדה להם רביעה שניה בחמשה בניסן, הקריבו עומר בששה עשר בניסן, נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום. נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום. ועל אותו הדור הוא אומר: "הזרעים בְּדַמְעָה בְּרָנָה יִקְצְרוּ: הַלֶּזֶד וְהַלֶּזֶד יִשָּׂא מִשְׁפָּד הַזֶּרַע בֹּא יְבוֹא בְּרָנָה נִשְׂא אֶלְמַתְיוֹ" (תהלים קכו ה-ו).

הכניסה לארץ בימי יהושע – חודש ניסן

סדר עולם רבה (ליינר) פרק יא

והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ... ואת שתיים עשרה האבנים האלה אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע בגלגל ... וכתבו עליהם התורה בשבעים לשונות ... וזבחו שלמים ואכלו שם ... באותה שעה נתחייבו ישראל, בחלה ובערלה ובחדש ... בעת ההיא אמר ה' אל יהושע - באחד עשר בניסן ... בארבעה עשר בניסן שחטו ישראל את פסחיהן ... בששה עשר בניסן הקריבו בני ישראל את העומר ...¹⁴

בית ראשון – טיהור המקדש בימי חזקיהו

קיימות עד היום. מחד גיסא, התקבלה שיטת ר' אליעזר שבראש השנה נברא העולם – "היום הרת עולם", ומאיך גיסא הנה ראה שהשנה (בערב פסח, 8 באפריל) מתכוונים שלומי אמוני ישראל לקיים בחדווה ובשמחה את **ברכת החמה** הנאמרת פעם בעשרים ושמונה שנים, שכל בסיסה הוא שיטת ר' יהושע שבאחד בניסן נברא העולם. הכיצד? "אלה ואלה דברי אלהים חיים".¹¹

אחד בניסן נקבע ע"י מולד הלבנה ותלוי במהלך הירח בלבד: "כזה ראה וקדש – הראה לו את הלבנה ברקיע". אבל יש גם "אחד בתקופת ניסן" שהוא יום תחילת תקופת האביב אשר נקבע ע"י מהלך החמה בלבד והוא ב- 20/21 במרץ, [Vernal Equinox](#), בו היום והלילה שווים ומכאן ואילך הימים מתארכים והלילות מתקצרים. במקרים נדירים יחול א בניסן בדיוק ביום הראשון לתקופת ניסן, היינו 20/21 במרץ. פעמים שיום התקופה ייפול במחצית השנייה של חודש אדר, היינו יקדים את ראש חודש ניסן; ופעמים שהוא ייפול בתוך חודש ניסן, היינו, ראש חודש ניסן יקדים אותו. ההפרש ביניהם קובע גם את ההחלטה על עיבור השנה, כגון אם יום התקופה נופל במחצית השנייה של חודש ניסן וחג הפסח איננו באביב (ראה תוספתא סנהדרין פרק ב בפרט הלכות ב ו-ז שם). ובימינו אנו נוהגים על פי חישובי הלוח וניתן לבדוק בקלות, בעזרת תכנת **קל-לוח** למשל (מומלץ מאד להורידה מהרשת) באילו שנים מקדים יום אחד בתקופת ניסן את יום ראש חודש ניסן וההפך ומה המרחק הממוצע ביניהם. ובאשר למדרש, זה בא להציג את המריבות וחילוקי הדעות שיש בעולם הארצי של בני אנוש שנזקקים להסדרת יחסיהם ע"י חוזים, שטרות, בטחונות וכו' ובסוף עוד מגיעים לבתי משפט, בהשוואה עם העולם השמימי בו יש אחווה ושלוש ונתינה ולקיימה הדדיים ללא אומר ודברים (ראה המשך הפסוק בתהלים יט שם).

¹² היינו שהגשם, המורה (היורה) והמלקוש, כולם ירדו בראשון הוא חודש ניסן. ראה פירוש שטיינזלץ בגמרא שם.

¹³ לאחר שנת בצורת ופגעי מזיקים, יורד גשם משמעותי ראשון (רביעה ראשונה) בראש חודש ניסן ויואל הנביא אומר לעם ישראל שיזרעו את השדות. הם מסרבים בטענה שאת מעט הזרעים שנשארו בידיהם מוטב לשמור ולאכול מלזרוע בניסן ולהפסידם בקרקע.

¹⁴ אפשר שגם הכניסה לארץ תוכננה להיות באחד בניסן ונדחתה לעשרה בו, עקב אבל שלושים הימים על מות משה שהחל בז' באדר. ועכ"פ, חודש ניסן הוא חודש האירועים הגדולים בכניסה לארץ. ראה שם שיטתו של ר' יוסי ש"שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון" במלחמת העי: "יום התקופה היה, למדנו שר"ח ניסן של אותה שנה הוא היה יום התקופה". ועם כל התמיהה על שיטה זו מבחינת סדר האירועים, למדנו שחז"ל ידעו שהתלכדות ראש חודש ניסן ויום תחילת תקופת ניסן, היינו יום השוויון 21 במרץ, הוא אירוע נדיר בלוח השנה.

דברי הימים ב פרק כט פסוק יז

וַיַּחֲלוּ בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן לְקַדֵּשׁ וּבַיּוֹם שְׁמוֹנֶה לַחֲדָשׁ בָּאוּ לְאוֹלָם ה' וַיִּקְדְּשׁוּ אֶת בַּיִת ה' לַיָּמִים שְׁמוֹנֶה וּבַיּוֹם שֵׁשֶׁה עָשָׂר לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן כָּלוּ.¹⁵

שיבת ציון בבית שני – יסוד המעלה בא' בניסן**עזרא פרק ז פסוק ט**

כִּי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא יָסַד הַמַּעֲלָה מִבְּבֶל וּבְאֶחָד לַחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי בָּא אֶל יְרוּשָׁלַם כִּיָּד אֱלֹהָיו הַטּוֹבָה עָלָיו:¹⁶

חנוכת בית שלישי לעתיד לבוא בא' בניסן – הפטרת פרשת החודש**רד"ק יחזקאל פרק מה פסוק יח**

כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים בְּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקַּח פֶּר בֶּן בְּקָר תִּנְמִים וְחִטָּאתָ אֶת הַמִּקְדָּשׁ.¹⁷

שבת שלום**מחלקי המים**

¹⁵ כידוע, שלמה חונך את בית המקדש הראשון בחודש תשרי דווקא, במועד חג הסוכות. ראה מלכים א ח ב: "וַיִּקְהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיַרְח הָאֶתְנַיִם בְּחָג הוּא הַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי". וכן הוא בדברי הימים ב ה ג.. אבל אצל חזקיהו מתוארת חנוכה מחודשת של בית המקדש שהחלה באחד בניסן, בדומה למשכן ושלא כחנוכת שלמה.

¹⁶ בא' בניסן מתארגנת קבוצת העולים הראשונה של שיבת ציון. ובא' בחודש מנחם אב היא מגיעה לירושלים. ראה פירוש רש"י לפסוק ח שם: "בחדש החמישי - הוא חודש אב. כי באחד לחודש ניסן אותו היום היתה תחילת עלייתם מבבל ובאחד לחדש אב באו לירושלים". אולי השתהו בכוונה על מנת לחונן את ירושלים בחודש בו נחרבה. ומפסוק זה בעזרא לקחו מתיישיבי [יסוד המעלה](#) שייסדו בשנת 1883 את שם המקום.

¹⁷ ראה פירוש רד"ק על הפסוק: "וזה הפסוק ראייה לרבי יהושע שבניסן עתידים להיגאל, שאם תהיה הגאולה בתשרי איך יניחו מלהקריב במזבח עד ניסן הבא אחריו ומלחטא ומלכפר את הבית? ומה שאמר בניסן עתידין להיגאל, לא שיצאו מהגלות בניסן. אלא קודם ניסן יצאו וייעלו, עד שבאחד בניסן יהיה בנין הבית נשלם ויחנכו המזבח באחד בניסן. וכן עשו במשכן, באחד בניסן החל אהרן לעבוד במזבח, אלא שקדמו לו שבעת ימי המילואים ששמש בהם משה. ואפשר גם כן הנה כי מה שזכר למעלה יהיו שבעת ימי מלואים וביום השמיני שיהיה אחד בניסן יהיה זה הקרבן שאמר עתה". ראה גם פירוש דעת מקרא על הפסוק שמציין שנבואת יחזקאל זו לא באה לציין אירוע חד פעמי שיקרה בבניין הבית השלישי, אלא אירוע שנתי שיקרה כל שנה כחלק מההכנות לפסח. כך או כך, סגרנו מעגל. חזרנו אל פרשת החודש, אל הפטרתה, אשר מתקשרת שוב אל חנוכת המשכן – אל פרשת פקודי. בית שלישי חוזר אל משכן המדבר דווקא, אם לא בצורתו, אז לפחות במועדו ובלוח השנה.